

но, керуючи всіма церковними справами в Підкарпатській Русі у відсутності єпископа.

1. Гавриил (Кризина), игумен. Православная Церковь в Закарпатье (век XX) – К., 1999. – 200 с.
2. ДАЗО. – Ф. 2. – Оп. 2. – Спр. 91.
3. ДАЗО. – Ф. 151. – Оп. 13. – Спр. 599.
4. Закарпатський П. Православна Церква на Закарпатті // Православний вісник. – 1948. – №5. – С. 146-157.
5. История Православной Христианской Церкви для карпаторусских учеников народной и гражданской школы. – Ужгород, 1936. – 43 с.
6. Іриней (Чирич), єпископ. Розпорядження ЕК № 174/27 від 11 квітня 1927 р. (Ужгород) // Поточний архів Мукачєво-Ужгородської православної єпархії.
7. Максимишинец В., прот. История Православной Церкви в Карпатской Руси. – Ужгород: Лира, 2004. – 160 с.
8. о. Пекар А., ЧСВВ. Нариси історії церкви Закарпаття. Єпархічне оформлення. – Вид. друге: – Рим–Львів: Вид-во Отців Василян „Місіонер”, 1997. – 232 с.

SUMMARY

Juriy Danilec. ACTIVITY OF THE BISHOP NOVOSADSKOGO-BACHSKOGO IRUNEJA (CHIRICHA) ON PODKARPATSKOJ RUSSI IN 1927-1928 YEARS

In the article activity of the bishop Iruneja (Chiricha) is examined on Podkarpatskoj Russi in 1927-1928 years on position of managing an orthodox church. On the basis of sources economic and confession position of orthodox Serbian jurisdiction is analysed. The row of reforms of conducted by a bishop fixed positions of orthodox church and provided her equality of rights in the Czechoslovakia state.

Кічера Віктор
(м. Ужгород)

ГОСПОДАРСЬКИЙ РОЗВИТОК МУКАЧІВСЬКОГО ТА ІМСТИЧІВСЬКОГО МОНАСТІРІВ МУКАЧІВСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЄПАРХІЇ В 20 – 30-х рр. ХХ ст.

Після поразки Австро-Угорщини у першій Світовій війні (1914–1918 роки) та її розпаду (жовтень 1918 року) постало питання приналежності Закарпаття до певної держави. Але, на жаль, ця приналежність була визначена не населенням Закарпаття, а зовнішніми силами. Так, зокрема, 10 вересня 1919 року Закарпаття за Сен-Жерменським договором входить до складу Чехословаччини.

Звичайно, що входження Закарпаття до іншої держави змінювало ситуацію в цілому і зокрема для монастирів Мукачівської греко-католицької єпархії. Так, згідно перепису 1921 року на Закарпатті проживало: 54,8% греко-католиків, 15,3% іудеїв, 10,9% євангелістів, 10% православних, 0,1% римо-католиків тощо [1]. Зважаючи на все це, Чехословацький уряд не змішовав Австро-Угорське законодавство, що полягало в специфіці історичного розвитку Закарпаття – значному впливові церкви на всі сторони суспільно-політичного життя [2]. До речі, немалу роль в цьому відігравали й монастирі.

Актуальність даного дослідження обґрунтовується необхідністю показати роль монастирів не лише в релігійному, але й в суспільно-економічному житті. Крім того, відсутні загальні праці з даної проблеми, що, безумовно, робить її необхідною для дослідження.

Метою є показати економічне становище монастирів та дати їх порівняльну характеристику. Крім того, слід з'ясувати умови в яких відбувався розвиток монастирів.

Завдання даної роботи, на основі джерельних матеріалів, дослідити один з етапів господарського розвитку двох монастирів порівнюючи з попереднім періодом.

В основі даного дослідження лежать джерельні матеріали. Робота написана на основі архівних матеріалів Державного архіву Закарпатської області в м. Берегово. Базою для дослідження є фонд 64 – Мукачівський монастир (1360 – 1945 рр.), де зустрічаємо, перш за все, інвентарні описи обидвох монастирів та інші цікаві документи. Серед літератури використано працю ужгородських науковців “Нариси історії Закарпаття” та стаття отця А. Пекаря “Греко-католицька церква під час окупації Закарпаття (1934–1944)”, де є деякі матеріали з даної проблеми.

Та все ж таки зміни в релігійному законодавстві були: 14 квітня уряд республіки прийняв закон № 220 про ліквідацію коблини та роковини в Закарпатті як пережиток феодально-кріпосницького устрою [3]. Звичайно, що все це відчутно вдарило по економічній спроможності монастирів, але держава обіцяла відшкодування.

Як бачимо, Чехословаччина, на відміну від Австро-Угорщини, не

намагалася отримувати великі надходження через високі податки, а навпаки, враховуючи високу релігійність краю, намагалася впливати на суспільне життя Закарпаття шляхом підтримки релігійних організацій і товариств. Звичайно, що ця підтримка була різною, аж до підкупу релігійних осіб – зокрема в 1931 році на одного священика було виплачено 17907 кор. чеських – в середньому, а на одного безробітного – 1 крона. Незважаючи на все це, така релігійна ситуація була сприятлива для економічного розвитку монастирів.

І знову головну увагу слід приділити найбільшому з монастирів – Мукачівському Василіанському монастирю на Чернечій горі. Використовуючи документи, можемо порівняти маєтки монастиря, що були раніше і які були станом на 1920 рік. Так, зокрема, якщо раніше були 3 основні маєтки: Бобовище, Лавки і Росвигово, то вже 1920 року монастир має свої маєтки в Зняцеві, Підмонастирі та Березській жупі.

Також слід зупинитись на розподілі земель по даних маєтках. Так, зокрема, деякі орні землі монастиря зосереджувалися: в Березській жупі – 168 гольдів, у Росвигові – 77 гольдів та Мукачево – 14 гольдів; менше було в Зняцеві та Підмонастирі – по 2 гольди та Лавках – 1 гольд. Город і виноградники були в основному лише в Підмонастирі – 13 і 3 гольди відповідно. Загальна сума всіх земель монастиря становила 1043 гольди включно з лісами й пасовиськами. Так, найбільше пасовиськ було в Бобовищі і Лавках – 54 і 81 гольдів відповідно; значно в Росвигові і Підмонастирі – 7 і 6 гольдів відповідно, в Березській жупі – 1 гольд і жодного гольда в Зняцеві. Щодо лісів, то як і пасовиськ, найбільше в Бобовищі і Лавках – 57 гольдів і 14 гольдів у Підмонастирі.

Зважаючи на все це, можемо говорити про те, що, як і в попередні часи монастирі розвивалося кілька галузей – землеробство (орні землі), виноградарство (виноградники), скотарство (пасовиська). Також з вищезазначеного видно, що маєтки монастиря зросли більш ніж вдвічі.

Та перш ніж перейти до характеристики галузей монастиря, слід зупинитися на його забудовах. Так, господарське й житлове майно монастиря складалося з семи будинків: з однієї мурованої хати, де проживали монахи, одна сторона мурована, дві стайні, одна обора, один малий хлів для свиней, один кіш на кукурудзу [4]. Як бачимо з цього, крім житлових забудов була досить значна, а точніше, переважна більшість господарських будівель.

Свідченням того, що був досить значний розвиток землеробства при монастирі є, в першу чергу, велика кількість орних земель, а також землеробський інвентар. Для того, щоб обробляти землю, в монастирі існували у 1921 році: рядова машина, грабарка сіна, жнивварка, млин для очищення зерна, лускач до кукурудзи, 3 плуги, дві пари борон [5]. Як бачимо з цього, при монастирі існували всі знаряддя праці, машини, господарські забудови для цілорічного замкненого господарювання. Це і плуги для обробітку землі, і борони для розпушування ґрунту, і жнивварка для збору врожаю, і грабарка до сіна, і кіш для зберігання кукурудзи. Все це наштовхує на висновок про досить добре організований обробіток землі і, причому, добре забезпечення монастиря необхідним інвентарем.

Звичайно, що для обробітку землі необхідна була тяглова сила, і тому

слід зупинитися на характеристиці худоби при монастирі. Як зазначено в інвентарному описі Мукачівського монастиря за 1921 рік, при монастирі були дві пари коней – сиві та чорні [6]. Але навряд чи вони становили тяглову силу – тобто використовувалися для оранки. Підтвердженням цьому є запрошення Мукачівського монастиря Інспектором землеробства в м. Мукачеве заявити своїх коней на міських перегонах [7]. Цей документ дає можливість говорити, що ці коні, напевно, були якоїсь відомої породи, але це лише припущення. Серед іншої худоби, зокрема тягової, було 9 волів до 10 років, а також 2 бугаї – 3,5 та 4,5 років [8]. Вони й склали основу тягової сили яку використовували під час орання. Також при монастирі було 3 корів, 4 телята і 2 бички, 20 свиней, включаючи і малих; поміж птиці було: 49 гусей, 17 качок, 35 курей [9]. А враховуючи те, що в монастирі за переписом 1921 року було 25 монахів, то це досить багато. Так, на одного монаха припадало майже по свині, не враховуючи курей, гусей та іншої худоби.

Отже, розвиток тваринництва при монастирі мав досить високий розвиток. Свідченням цього є продаж молока монастирем у 1926 році дитячому будинку в м. Мукачеве на прохання директора. Зокрема, в цьому листі говориться, що денна потреба будинку в молоці складає 110 літрів; крім того вказується, що молоко має походити від здорових корів, завжди свіже, доброї якості, з жирністю не менша 3% та кількістю молочного цукру не менше 4,49% [10]. З цього документу видно кількість молока, що продавалося щодня і якщо ціна й була невелика, то кількість літрів і щоденний продаж молока становили непоганий прибуток. Також слід відмітити хорошу якість молока. Отже, монахи не тільки забезпечували себе молоком, але й продавали його, отримуючи за це прибутки – тут не могло й мови бути про якесь “замкнуте в собі” господарство, але держава сильно й не втручалася у внутрішні справи монастиря – він виступав самостійною одиницею в економічних відносинах.

Крім орних земель і худоби, при монастирі існували, як уже вказувалося, виноградники. Так, за цим же переписом 1921 року в монастирських пивницях було 16 повних бочок вина в середньому 250 – 300 л. куб. В сумі це становило близько 14500 літрів. Звичайно, що все це вино монахи спожити не могли (оскільки, якщо брати в рік, то на одного монаха припадає в середньому 2 літри вина на день). Тому значна частина вина продавалася. Свідченням того є встановлення розміру податку на вино. Так, 1922 року державі було сплачено 4800 кор. чеських за вино. За цю суму можна було купити 5 корів у той час [11].

Монастир був повністю забезпечений необхідними речами для столярних і господарських робіт; був широкий хатній інвентар та кухонне забезпечення. Аналізуючи список монахів за 1921 рік, бачимо, що монахи займали різні посади. Так, Гліб Кінах був майстром – у його розпорядження була велика кількість столярних і господарських знарядь: верстат столярний, токарня, рубанок, фальцгебель, машина для розбирання фарби, пилки, бор для заліза, молоток, дві сокири, 1 кліщі, 2 пензлі тощо [12]. Помічником при ньому був Діонісій Шаблович. Кухарем при монастирі був Іван Ханик.

Кухонний інвентар був також досить широкий: 1 котел, 4 горшки, міли, машина до м'яса, 2 збанки на каву, 2 вази, 2 столи, 2 пательні, 2 друженни [13]. Серед хатнього начиння було все необхідне: столи, крісла, печі, ліжка, навіть один диван, 12 образів, ймовірно, на релігійну тематику, машина для шиття, бунда зимова тощо [14]. До речі, цікаво, що при монастирі був кравець – Семен Бужора, а оскільки була машина для шиття, то, ймовірно, монахи самі себе забезпечували одягом, принаймні, його пошиттям.

Хатнє начиння свідчить про те, що монахи почували себе досить комфортно, мали досить забезпечений кухонний та господарський інвентар. Але не слід замикатися виключно всередині монастиря. Дійсно, монахи вели активне внутрішнє життя, але іноді велика частина виробленого не могли спожитися всередині монастиря або була йому просто непотрібна.

Свідченням того є те, що монастир отримував прибутки від продажу дерева. Так, вже зазначалося, що монастир володів значними територіями лісу, зокрема, в Бобовищі і Лавках. З документу про продаж дерева Мукачівським монастирем дізнаємося, що до 1929 року за переважно з породи – бук, граб і березу – було вторговано 1770 кор.чеських [15]. Тобто невеликий, але все-таки прибуток з продажу лісу монастир проводив спеціальні аукціони для продажу необхідних товарів, зокрема, в 1932 році. Так, для прикладу, в документі зазначається про продаж 9 корів по 500 кор. Чеських [16]. Тут же говориться про продаж вина на суму 1000 кор. Чеських [17].

Все це свідчить про значне втягнення монастиря в товарно-грошові відносини. Це трапилося і з іншими монастирями. Важливо зазначити також те, що монастирі виступали самостійними суб'єктами господарювання, у які не втручалася держава, що було великою заслугою Чехословаччини у порівнянні з попереднім періодом.

Ліберальне законодавство у сфері релігії сприяло значному економічному розвитку монастирів. Про це свідчить і те, що монастир намагався встановити сушку для тютюну на своїй території. Так, настоятель монастиря на Чернечій горі просить у відомства по закупівлі тютюну сушку і позику на її купівлю в розмірі 50 тис. кор. Чеських [18]. Це свідчить про те, що монастир розширював своє виробництво і не обмежувався виключно натуральним господарством, але й намагався укладати різні угоди, які б принесли йому вигоду.

Досить цікаві факти, що стосуються грошового обороту, які зустрічаємо в чорнових записках ігумена монастиря за 1925 рік. Так, найбільший прибуток монастиря був у серпні 1925 року 35,670,40 кор. чеських, але в серпні було й найбільше витрат – 62,091,28 кор. чеських; прибутки переважали над витратами – в січні, лютому, травні, витрати ж над прибутками – в березні, квітні, червні, липні, серпні, вересні, жовтні, листопаді й грудні [19].

Слід зазначити: малоімовірний той факт, що влітку, коли худоба сама випасалася, не було ніяких польових робіт, а також наприкінці року, коли весь врожай був зібраний, що прибутки монастиря були меншими за витрати. Оразу постає думка про те, що йшлося про приховування прибутків

монастиря або ж витрачали їх монахи не за призначенням. Свідченням приховування прибутків є прибутково-витратні рахунки, квитанції монастиря. Для прикладу: тільки 15 грудня 1926 року з с.Підмонастир було продано 5053 л вина в Мукачеве [20]. І таких рахунків і квитанцій за рік нараховується кілька, не кажучи про інші роки.

Підтвердження того, що Чехословаччина лояльно ставилася до релігійних організацій і монастирів, – це досить малий податок з обороту, який сплачували монахи. Так, за першу чверть 1925 року до сплати встановлено 8099 кор.чеських, так само за II чверть – 17613 і 202,13; III чверть – 7155 і 90,70; IV чверть – 26087 і 477,32 відповідно [21]. Звичайно, що це був дуже малий відсоток податку на прибуток. Ще одним свідченням того, що монастир мав вільні кошти, є вклади монастиря у банк. Так, уряд Мукачева повідомляє Підкарпатський банк, що монастир володіє 72000 коронами чеськими: з них 29000 вислано в Будапешт, тож є можливість власти 43 тис. кор.чеських [22].

Свідченням значущості монастиря є розпорядження місцевої влади на будівництво дороги в с. Росвигово і Лавки Мукачівським монастирем. Так до 1927 року монастир отримав 25000 кор.чеських на будівництво доріг [23].

Керівництво Мукачівської єпархії бачить в монастирі досить велику опору, яка базувалася на економічному становленні і намагається зробити із нього центр чернечого життя. Зокрема, 1926 року Папа Пій XI подарував ікону XV століття монастирю, покладаючи на монастир великі надії [24]. Про цей дарунок згадується і в “Нарисах історії Закарпаття” [25].

Цікавим також є архівний матеріал бібліотеки за 1921 рік. Зокрема, в монастирі було: 4 срібні монети, 1 срібний дзвоник, 5 документів на пергаменті, 100 срібних монет, 3 срібні римські монети Клавдія і Адріана, 21 паперових грошей, 2 кліше Корятовича тощо. Серед книг, які знаходяться в монастирі, є досить непогані. Цікаво, що видання книг дуже різноманітні: Загреб, Будапешт, Прага, Відень, Париж тощо. Тут знаходилися праці діячів Руської трійці: М.Шашкевича, І.Вагилевича, Я.Головацького, ймовірно, через велику кількість монахів – вихідців із Галичини. Також є праці класиків української літератури: Є.Гребінки, П.Гулака-Артемовського, І.Котляревського, виданих у Львові. Слід виділити, що була праця Д.Дорошенка “Короткий курс історії України”, “Руська граматика Х. Раковського тощо [26].

Схожа ситуація соціально-економічного розвитку була й в інших монастирях, але, звичайно, в менших масштабах. Для порівняння цікавий інвентарний опис Імстичівського монастиря за 1932 рік. Щодо орних земель, то їх було значно менше, ніж в Мукачівському монастирі: 52 хольди (в Мукачівському – 265 хольдів). Тобто, землі в 5 разів менше, ніж в монастирі на Чернечій горі. Така сама ситуація з рештою земель. Зокрема, сінокоси становили 61 гольд, пасовиська – 17 гольдів, город – 5 гольдів, ліс – 3 гольди, виноградники – 1 гольд.

Все це свідчить про те, що маєтки Імстичівського монастиря були набагато менші за володіння Мукачівського монастиря. Також слід виділити, оскільки в монастиря були сінокоси та пасовиська, то це свідчить про

значний розвиток скотарства [27].

Про досить великий розвиток землеробства свідчить наявність 3 плугів та 3 борон; був також господарський інвентар – січкаря, 2 пили, 3 сокири, як тяглова сила при монастирі були 2 бики, не враховуючи іншу худобу [28]. Цікаво, що на цей час при монастирі було 47 монахів (що навіть більше, ніж у Мукачівському) і, звичайно, що вони отримували багато прибутків від продажів, оскільки треба було прогодувати самих монахів. Про це свідчить і врожайність при монастирі. Так, озимина 1929 року складала: пшениця - 9 коблів, жито - 1 кобел; ярина: овес - 9 коблів, кукурудза - 1,25 коблів, картопля - 45 міхів. Звичайно, що з такою кількістю монахів навряд чи вони стали б продавати, наприклад, картоплю, та й прибуток би від неї був невеликий.

Також слід згадати, що монастир здавав землю в оренду під натуральні виплати: "Тазда в Заріччю дістав 1 угр землі, держить свою корову з телятами і дві свині з поросятами і монастирю дати два поросята і приблизно 15-20 курей і стільки ж качок".

Але не слід думати, що монастир вів виключно замкнуте, натуральне господарство. Свідченням того, що монастир володів коштами, є опис прибутків і витрат. З неї видно, що монахи мали кошти навіть на оплату праці за прання білизни (19,50 кор. чеських), платили служниці й газдині (за 1924 рік в сумі 230 кор. чеських) і, не зважаючи на все це, їх прибуток переважав над витратами (залишок становив 3353,25 кор. чеських). Цікаво, що монастир мав багато боржників: "Василій Імсть боргує 5000 кор. чеських за нерухомість; Яковець Петро має заплатити монастирю 1300 кор. чеських, а заплатив 1285" тощо [29]. У той же час монастир був і сам боржником – Красnobродському монастирю боргував 11883 кор. чеських [30].

Отже, Імстичівський монастир, хоч і був значно менший в економічному плані за Мукачівський, але мав досить непогані прибутки як для монастиря. Порівнюючи прибутки мукачівського монастиря з іншими, слід відмітити суттєву різницю. Так, чистий прибуток Імстичівського монастиря за 1924 рік становив 3353,25 кор. чеських [31]. У Мукачівському ж монастирі, правда, у 1925 році, становив 58954 кор. чеських. Для прикладу, навіть у 1931 р. Маріє-Повчанський монастир мав прибуток 7500 кор. чеських [32]. Така сама ситуація була й з загальним обігом. Так, середньорічний обіг Мукачівського монастиря у 20-30 роках становив в середньому 200 тис. кор. чеських; Маріє-Повчанського в середньому 35 тис. кор. чеських. Остання цифра в середньому характерна для решти монастирів Мукачівської єпархії [33].

Таким чином, Мукачівський та Імстичівський монастирі були значними суб'єктами ринкових відносин, виконуючи не лише релігійні функції. Маючи значні територіальні володіння і не тільки, монастирі забезпечували потреби ринку. Також необхідно зауважити про сприятливу політичну кон'юнктуру і не втручання держави у внутрішні справи монастирів, що дозволяло їм вільно розпоряджатися своїм майном.

1. Нариси історії Закарпаття (1918-1945) / Під ред. І. Гранчака та ін. – Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ Закарпатського обласного управління, 1995. – Т. II. – С. 437.
2. Там же. – С. 437.
3. Там же. – С. 439.
4. Державний архів Закарпатської області в м. Берегове. (Далі ДАЗО). Ф – 64 – Мукачівський монастир (1360-1945). Оп. 3. – Спр. 1174. Опис рухомого і нерухомого майна Мукачівського монастиря. – Арк. 13.
5. Там же. – Арк. 12 – 13.
6. Там же. – Арк. 13.
7. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1337. Приглашение инспектората земледелия в г. Мукачево Мукачевского монастыря выставить коней на городских скачках. – Арк. 1.
8. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1174. – Арк. 13.
9. Там же. – Арк. 13.
10. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1400. Письма директора детского дома в г. Мукачево настоятелю Мукачевского монастыря о покупке молока у мукачевского монастыря. – Арк. 2.
11. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1245. Акт об установлении размера налога с напитков уплачиваемых Мукачевским монастырем. – Арк. 1.
12. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1174. – Арк. 6.
13. Там же. – Арк. 10.
14. Там же. – Арк. 9.
15. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1455. Ведомости учета продажи древесины Мукачевским монастырем. – Арк. 1.
16. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1537. Объявление о продаже с аукциона вина и коров Мукачевского монастыря. – Арк. 1.
17. Там же. – Арк. 1.
18. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1502. Прошение настоятеля Мукачевского монастыря на ведомства по закупке табака, о представлении средств на строительство табачной сушилки. – Арк. 1.
19. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 4. – Спр. 492. Черновые записки приходов и расходов Мукачевского монастыря за 1924-1927 и 1929 гг. – Арк. 2.
20. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 4. – Спр. 496. Приходно-расходные счета, квитанции и другие финансовые документы Мукачевского монастыря. – Арк. 6.
21. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 4. – Спр. 494. Распоряжение финансовой дирекции в г. Мукачево об уплате налогов с оборота. – Арк. 2.
22. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 4. – Спр. 499. Переписка протоиерея Василиана с филиалами Славянского банка в г. Мукачево Подкарпатским банком в г. Ужгороде о вкладах и устных бумагах.
23. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 4. – Спр. 510. Распоряжение мукачевского окружного управления Мукачевскому монастырю о строительстве дороги в с. Росвигово и Лавка.
24. о. Пекар А. ЧССВ. Греко-католическая церковь под час окупації Закарпаття (1939-44) // Закарпаття під Угорщиною 1938-1944/ Під ред. В. Худанича і В. Маркуся. – Нью-Йорк – Чикаго – Ужгород: Гражда – Карпати, 1999. – С.

361 – 364.

25. Нариси ... – Т. 1. – С. 442.

26. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1174. – Арк. 2 – 7.

27. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1572. Инвентарная опись движимого и недвижимого имущества Имстичевского монастыря. – Арк. 5.

28. Там же. – Арк. 3.

29. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1416. Протоколы генерального настоятеля Хома Йоакима о проверке Имстичевского монастыря. – Арк. 1.

30. Там же. – Арк. 9.

31. Там же. – Арк. 10.

32. Там же. – Арк. 2.

33. ДАЗО. – Ф. 64. – Оп. 3. – Спр. 1559. Инвентарная опись имущества и список фундаментальных литургий монастыря с. Марии – Повч. – Арк. 1

SUMMARY

Viktor Kichera. THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE TWO MONASTERIES OF MUKACHEVO GREEK-CATHOLIC EPARCHY

This scientific research concerns the history of the socio-economic development of the two monasteries of Mukachevo Greek-Catholic Eparchy. Both, religious and material life of monacks, their every day duties, hose, keeping, etc. are to be shown. It should be stressed, that in the conditions of market relations, the monasteries were forced to trade in order to keep their community. It is important to point out that the state of monasteries in different periods was different, depending on the conditions, in which the monasteries functioned. Besides, the economic activities, monasteries provided also educational ones.

О НЕКОТОРЫХ ДОКУМЕНТАХ ГОСУДАРСТВЕННОГО АРХИВА ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ ПО ИСТОРИИ ГРЕКО-КАТОЛИЧЕСКОЙ ЦЕРКВИ В ЗАКАРПАТЬЕ (подготовка и публикация документов С. Вискварко)

В фонде «Правление Мукачевской греко-католической епархии» Государственного архива Закарпатской области (ГАЗО) хранятся документы, рассказывающие о положении греко-католической (Униатской) церкви после Ужгородской унии 1646 года. К таким документам относятся, предлагаемые читателю подлинники двух писем епископа Эгерского Георгия Фенеша, адресованные мукачевскому епископу Иосифу де Камелису (1641–1706) и копия дарственной грамоты греко-католической церкви венгерского короля Леопольда. Все три документа датированы 1692 годом и расположены нами в хронологическом порядке. Первое письмо епископа Эгерского датировано 2 августа 1692 г., дарственная грамота короля Венгрии Леопольда – 23 августа 1692 г., второе письмо епископа Эгерского – 21 ноября 1692 г. Знакомство с этими документами поможет исследователям лучше выяснить вопрос о том, какие общественные силы Австрии и Венгрии были заинтересованы в укреплении позиций греко-католической церкви как на территории Венгерского королевства, так и на территории нашего края.

Документы снабжены подстрочными примечаниями, а слова и выражения, допускающие двоякое толкование, заключены в квадратные скобки. И, наконец, кроме собственно текстов документов, нами сделан перевод всех так называемых маргинальных (конечных) записей, которые вкратце передают содержание названных документов и указывают (в случае о дарственной грамотой венгерского короля Леопольда), в каких комитетах Венгрии с ними знакомились духовные и светские лица.

№ 1

Письмо епископа Эгерского Георгия Фенеша Мукачевскому епископу Иосифу де Камелису от 2 августа 1692 г. [2].

Преподобному и Известному господину,

Брату во Христе, мое почтение! [1].

Передаю мой поклон и готовность [моих] услуг. В послании Его Преосвященства господина кардинала [3], [полученного] еще семь дней тому назад, [Его Преосвященству] было угодно выразить желание относительно дальнейшего распространения и укрепления Унии; среди прочих мер можно подчеркнуть наиболее важные, касающиеся как [открытия] школ, и [кроме того], учреждения [в каком либо месте] семинарии, так и возможности предоставления привилегий Святой греко-католической (Униатской) церкви; тем не менее, пользуясь благоприятным случаем, хочу [любезно] обратить внимание Вашего Преподобия на отправленные вчера (известные Вам